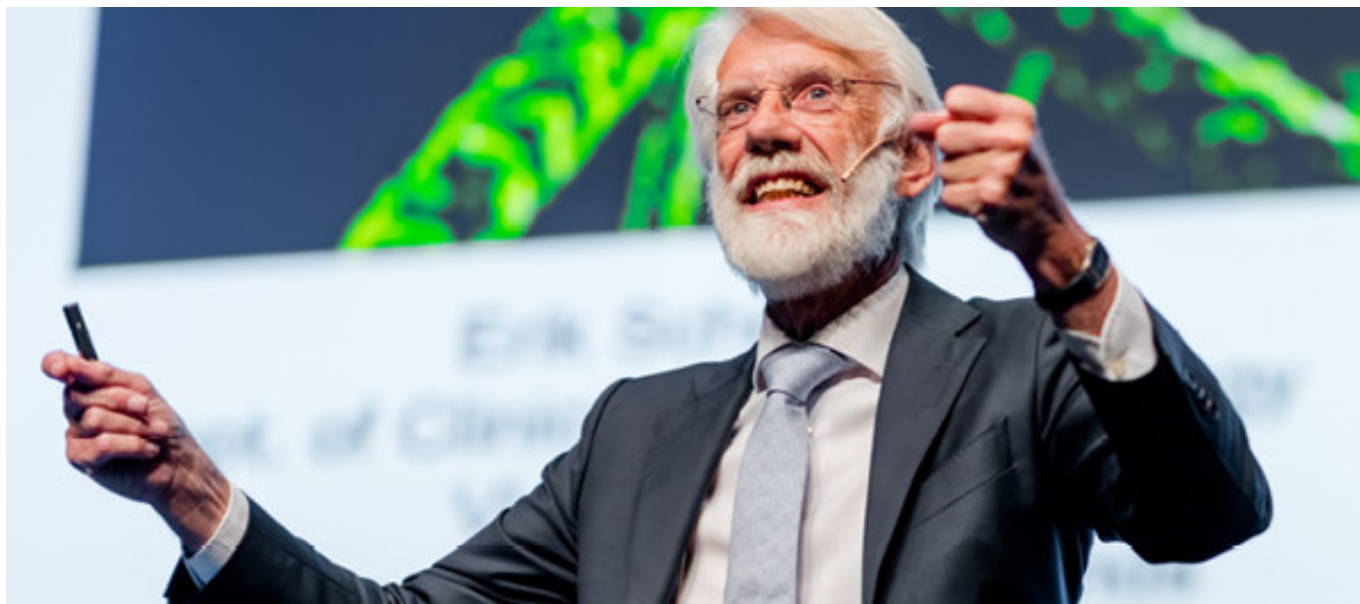

Verkorting arbeidsduur wekt suggestie dat werk een kwaad is in plaats van ontzettend leuk

Posted on 15 juni 2024 by Theo Jongedijk

De vierdaagse werkweek wordt vanaf komend jaar standaard bij softwarebedrijf Afas. Voor zover bekend gaat het om het eerste grote bedrijf in ons land dat deze maatregel invoert. De ontwikkeling lijkt vernieuwender dan ze is.

Steeds meer bedrijven hebben de vrijdagmiddagborrel al ingeruild voor een eindeweeks-drankje aan het eind van de donderdag, vanwege toenemende afwezigheid van personeel op de vijfde dag van de werkweek.

Sinds 1950 wordt er 560 uur minder gewerkt

Het arbeidsethos – de mate waarin mensen bereid zijn te werken – staat in Nederland stevig onder druk. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat in de afgelopen halve eeuw de jaarlijks overeengekomen arbeidsduur van voltijders (mensen met een volledige baan) stapsgewijs is verkort.

In 2005 werkten voltijders 1720 uur. Dat is ruim honderd uur minder dan in 1980 en 560 uur minder dan in 1950.

De oudste generaties die in de jaren vijftig op school zaten, hebben nog meegemaakt dat zij op zaterdagochtenden in de bankjes hun lessen moesten volgen. Het weekeinde begon destijds pas na twaalf uur. Niet alleen voor de kinderen, maar ook voor de ouderen, de vaders dus, want de meeste moeders waren belast met het huishouden. Dat was toen veel zwaarder dan tegenwoordig met alle moderne, elektrische hulpmiddelen.

Een middenstander werkte destijds tot zaterdagavond zes uur. Vaste klanten werden daarna maar al te vaak via 'de achterdeur' geholpen, hetgeen officieel niet mocht. Een deel van de zondag werd opgeofferd aan de administratie. Na de kerkdienst wel te verstaan. Die gold eerder als sociale verplichting dan als roeping.

Op het *NOS-Journaal* reageerden werknemers van Afas verheugd op de extra vrije dag. Zij behouden immers hun volledige salaris, zonder dat zij daarvoor op vrijdag moeten werken. Het bedrijf garandeert overigens wel dat klanten ook volgend jaar gewoon op vrijdag worden geholpen.

Ratrace

Een jonge vader glunderde naar een kinderstoel naast zich in de auto om vervolgens op beeld een enthousiaste reactie te geven. De directie van het bedrijf dat al 28 jaar een voorspoedige ontwikkeling doormaakt, gaf in dezelfde uitzending als motivatie aan iets te willen doen aan de 'ratrace' van almaar meer waarin veel werknemers verzeild zouden zijn geraakt.

Het bedrijf gaat de verandering aan, in de overtuiging dat het personeel er gelukkiger van zal worden en een nog betere motivatie aan de dag zal leggen, wat dan naar verwachting ook weer een positieve uitwerking heeft op de klanten van Afas.

Wat te doen met de extra vrijetijd?

De media doken massaal in de nieuwe ontwikkeling. Verzuimd werd om te vragen waarom er is gekozen voor een hele vrije vrijdag. Als je zo'n experiment begint, zou in eerste aanleg ook kunnen worden volstaan met een halve dag om te ervaren wat

daarvan de effecten zijn.

De journalisten focusten zich vooral op de vraag wat de werknemers met die extra vrijetijd gaan doen. Door het personeel werd vooral gespeculeerd over de mogelijkheid van extra activiteiten met het gezin, alsof een vrije zaterdag en een hele zondag daar nu nog geen gelegenheid voor bieden. Er waren ook werknemers die dachten aan vrijwilligerswerk of aan zorg voor ouders.

Sinds 1950 wordt er – het getal is eerder genoemd – 560 uur per jaar minder gewerkt. Die afname van de arbeidsduur is volgens het CBS het gevolg van een combinatie van verkorting van de werkweek en een toename van het aantal verlofdagen, waaronder een aantal extra op grond van leeftijd.

In de jaren zestig werd de zesdaagse werkweek afgeschaft en in het decennium erop was veertig uur werken per week de nieuwe standaard. Andere vormen van arbeidstijdverkorting volgden om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. Het zogeheten akkoord van Wassenaar uit 1982 luidde een fase in van werktijdverkorting voor ouderen in de vorm van de vut-regeling (inmiddels afgeschaft) en werd de mogelijkheid geboden voor deeltijdwerk.

Kortste werkweek ter wereld

Ons land heeft door deze ontwikkelingen het grootste aandeel deeltijdwerkers en de kortste gemiddelde werkweek per werkende ter wereld. Ook het aantal flexibele contracten is in vergelijking tot andere landen groot.

De Nederlandse beroepsbevolking (mensen tussen de 15 en 65 jaar die werken of op zoek zijn naar werk) telt zo'n acht miljoen personen. De participatie van vrouwen is in de loop der tijd enorm toegenomen.

In de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) van Bouw & Infra is overeengekomen dat werknemers vanaf 55 jaar hun werkgever kunnen verzoeken om vier dagen te mogen gaan werken. De werknemer gaat er niet in loon op achteruit. Elke week wordt er een verlofdag opgenomen en het oorspronkelijke dienstverband blijft bestaan. Bij een tekort aan verlofdagen kunnen deze worden gekocht van de werkgever om de vierdaagse werkweek toch mogelijk te maken. De regeling is flexibel. Dit betekent dat betrokkenen hun vrije dagen weer kunnen inruilen voor loon als zij besluiten toch te kiezen voor een vijfdaagse werkweek.

‘Best gevaarlijk’

De reacties van de buitenwereld op het besluit van Afas de vierdaagse werkweek structureel in te voeren met behoud van het volledige salaris, lopen volgens *De Telegraaf* uiteen van ‘interessant’ tot ‘best gevaarlijk’. Hoogleraar Arbeidsmarktvraagstukken Ton Wilthagen waarschuwt ertegen om juist nu, bij groeiende personeelstekorten, werkdagen te gaan inleveren.

Werkgeversvereniging AWWN betwijfelt of ‘dit eerste schaap over de dam’ gevolgd zal worden door meerdere. ‘Dit veronderstelt dat je zoveel winst maakt, dat je dit kunt betalen. De productiviteit moet blijven groeien, anders drogen de inkomsten op.’

Volgens de AWWN zijn de personeelstekorten in veel andere bedrijfstakken dusdanig groot dat deze vlieger daar niet opgaat. Het initiatief van Afas is overigens geen echte primeur. De veel kleinere app-ontwikkelaar Luscii kent al jaren een vierdaagse werkweek die als een vijfdaagse wordt beloond.

Bij de behandeling van het onderwerp in de media klinkt nergens het belang van arbeidsvreugde door. Het lijkt dat hoe korter je werkt hoe beter het is. Werk wordt blijkbaar gezien als een verplichte noodzaak, een noodzakelijk kwaad.

Werk is ontzettend leuk

Naar een uitzondering moet even in de archieven worden gezocht. In *Intermediair* van twee jaar terug verhaalt hersenwetenschapper Erik Scherder dat hij met plezier ‘ontiegelijk’ hard werkt: 50 tot 80 uur per week. De hoogleraar maakt dagen tot elf uur ‘s avonds ‘omdat-ie het werk zo ontzettend leuk vindt’. Hij begint wel wat later, is geen ochtendmens. ‘Ik leef voor mijn gezin en mijn werk. En door de week kijk ik na elven ook nog een uurtje Netflix of oefen ik op de viool.’

Het Centraal Plan Bureau (CPB) komt tot de wellicht verrassende conclusie dat het aantal gewerkte uren per inwoner de laatste vijftig jaar stabiel is gebleven doordat de daling van het aantal gewerkte uren per werkzaam persoon is gecompenseerd door een stijging van het aantal werkzame ouderen als gevolg van het langer doorwerken. Steeds vaker – met of zonder plezier – tot 67 jaar.

Theo Jongedijk is journalist.

Wynia's Week verschijnt altijd, twee keer per week. **Het zijn de donateurs die dat mogelijk maken.** Nog geen donateur? Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!